

MARGARET MITCHELL

PROHUJALO
S
VIHOROM

PREDGOVOR PAT CONROY

Preveo s angleškoga
Drago Štajduhar

Naslov izvornika
Margaret Mitchell
Gone with the Wind

Copyright 1936 by Macmillan Publishing Company, a division of Macmillan, Inc.

Copyright renewed © by Stephens Mitchell and Troust Company of Georgia
as Executors of Margaret Mitchell Marsh

Preface copyright © 1996 by Pat Conroy

J. R. M.-u¹

---

¹ John R. Marsh, suprug Margaret Mitchell. Prema knjizi Marianne Walker *Margaret Mitchell & John Marsh: the love story behind »Gone with the wind«*, objavljenj 2000. godine prema sačuvanoj prepisci i autobiografskim zabilješkama same Margaret Mitchell, njihova je ljubav u velikoj mjeri utkana u roman.

PRVI DIO

PRVO POGLAVLJE

SCARLETT O'HARA NIJE BILA ISTINSKA LJEPOTICA, ali ljudi su to rijetko shvaćali, očarani njezinim šarmom kao što su to bili blizanci Tarleton. Na licu su joj se previše oštro stapale delikatne crte njezine majke, primorske aristokratkinje francuskog podrijetla, i one oštre njezina rumenog irskog oca. Ali bilo je to lice koje je plijenilo, istaknute brade, snažne vilice. Oči su joj bile blijedozelene, bez onog daha kestenjaste nijanse, nadsvođene čekinjastim crnim trepavicama i lagano nakošene u kutovima. Nad njima su joj se guste crne obrve povijale naviše, urezujući svoju privlačno izvijenu crtu u svijetlu put boje magnolije koju su Južnjakinje toliko cijenile i tako brižljivo šesirima, velovima i rukavicama čuvale od vrelog sunca Georgije.

Sjedeći tako sa Stuartom i Brentom Tarletonom u svježoj sjeni trijema Tare, plantaže njezina oca, tog je vedrog travanjskog popodneva 1861. ostavljala prilično upečatljiv dojam. Nova joj se haljina od cvijećem urešenog zelenog muslina svojih dvanaest metara valovite tkanine rasprostirala preko koluta podstave i bojom posve prikladnih zelenih papuča niske pete koje joj je otac nedavno kupio u Atlanti. Haljina je isticala savršenstvo četrdeset tri centimetra uskog struka, najužeg u tri države, a tijesno pripijen prsluk razotkrivao je za njezinih šesnaest godina posve dobro sazrijele grudi. Međutim, unatoč čednosti rasprostrtih halja, strogoći kose

uredno skupljene u punđu, i miru u krilu sklopljenih malih bijelih ruku, teško je bilo skriti njezinu pravu osobnost. Na brižljivo obuzdavanom vedrom licu zelene su joj oči bile nemirne, svojeglave, žudne života, u izrazitoj suprotnosti s njezinim dostojanstvenim vladanjem. Držanje joj je bilo sputano majčinim blagim prijekorima i strogom disciplinom crne dadilje; oči su, međutim, bile samo njezine.

Sjedeći joj s obje strane, blizanci su se lijeno zavalili u svojim stolicama, škiljeći u sunce kroz visoke metvicom urešene čaše, smijući se u razgovoru, dugih nogu obuvenih u čizme do koljena, mišićavih od jahanja i nemarno prekrivenih. Devetnaest godina stari, stotinu osamdeset osam centimetara visoki, dugih kostiju i snažnih mišica, preplanulih lica i tamne kestenjaste kose, vedrih i drskih očiju, odjeveni u istovjetne plave ogrtače i hlače boje gorušice, bili su jedan drugom slični poput dviju čahura pamuka.

Vani se kasno popodneвно sunce naginjalo niz dvorište, obasjavajući blistavim svjetlom stabla sviba koja su se svojim raskošnim bijelim cvatom isticala nasuprot pozadine od svježeg zelenila. Konji blizanaca stajali su vezani na prilazu, krupne životinje, crvene poput kose njihovih gospodara; a oko njihovih nogu prepirao se čopor mršavih, nervoznih lovačkih pasa koji su Stuarta i Brenta pratili gdje god bi pošli. Malo po strani, kao nekakav aristokrat, ležao je crnim pjegama prekriven dalmatiner, s njuškom na šapama, strpljivo čekajući da momci pođu kući na večeru.

Između pasa i konja i blizanaca postojala je bliskost dublja od njihova neprestanog druženja. Svi su oni bili srčane, bezbrižne mlade životinje, uglađeni, graciozni, vatreni, momci srčani kao i konji koje su jahali, srčani i opasni, ali istodobno dobroćudni prema onima koji su znali kako se prema njima odnositi.

Premda rođeni u lagodnosti života na plantaži, paženi i maženi još od najranijeg djetinjstva, lica to troje na trijemu nisu bila ni mlohava niti mekih crta. Posjedovala su onu jedrinu i oprez ljudi sa sela koji su cijele živote proveli na otvorenom i veoma malo razbijali glavu glupim stvarima iz knjiga. Život na sjeveru Georgije, u okrugu Clayton, još uvijek je bio doseljenički i prema standardima

Auguste, Savannaha i Charlestona pomalo grub. Mirniji i stariji dijelovi Juga gledali su na provincijalce Georgije svisoka, ali ovdje na sjeveru države nedostatak uglađenosti ili klasičnog obrazovanja nije bila sramota, pod uvjetom da je čovjek bio mudar u bitnim stvarima. A bitnim su se smatrali uzgoj dobrog pamuka, dobro jahanje, precizno gađanje, lakonog ples, elegantno usluživanje dama i džentlmenško podnošenje alkohola.

U tim su sposobnostima blizanci bili izvrsni, a jednako su se tako isticali u poznatoj nesposobnosti učenja ičega što se nalazilo među koricama knjiga. Njihova je obitelj imala više novca, više konja, više robova od bilo koga u okrugu, ali momci su manje poznavali gramatiku od svojih siromašnih bijelih susjeda.

Upravo iz tog su razloga Stuart i Brent tog travanjskog popodneva dokoličarili na trijemu Tare. Upravo su ih bili izbacili sa Sveučilišta Georgia, petog sveučilišta koje ih je u dvije godine izbacilo; a njihova starija braća, Tom i Boyd, došli su kući s njima jer su odbili ostati u ustanovi u kojoj blizanci nisu bili dobrodošli. Stuart i Brent svoj su posljednji izgon smatrali tek dobrim vicem, a Scarlett, koja knjigu nije svojevolumeno otvorila još od napuštanja Ženske akademije u Fayettevilleu godinu ranije, držala je to jednako tako zabavnim kao i oni.

»Znam da vas dvojicu nije briga što su vas izbacili, a nije ni Toma«, rekla je. »Ali što je s Boydom? On je predan obrazovanju, a vi ste ga izvukli sa sveučilišta Virginije i Alabame i Južne Caroline, a sada i Georgije. Tim tempom nikad neće završiti školu.«

»Ah, može učiti pravo u uredu suca Parmaleea, prijeko u Fayettevilleu«, bezbrižno je odgovorio Brent. »Osim toga, to i nije toliko važno. Ionako smo se morali vratiti kući prije svršetka godine.«

»Zašto?«

»Zbog rata, gusko! Rat će započeti svakoga dana, a ne misliš valjda da bi bilo tko od nas ostao u koledžu u vrijeme rata, zar ne?«

»Znate da neće biti nikakvog rata«, rekla je Scarlett glasom u kojem se osjećala dosada. »Sve su to samo glasine. Pa, Ashley

Wilkes i njegov otac su upravo prošlog tjedna rekli tati da će naši predstavnici u Washingtonu doći do... do... prijateljskog sporazuma s gospodinom Lincolnom o Konfederaciji. A Jenkiji nas se ionako previše boje da bi se borili. Neće biti nikakvog rata i već sam umorna od slušanja o tome.«

»Neće biti rata!« s gnušanjem su uzviknuli blizanci, kao da ih je netko time prevario.

»Ali, dušo, naravno da će biti rata«, rekao je Stuart. »Jenkiji nas se možda boje, ali nakon što ih je general Beauregard onako prekjučer granatama istjerao iz Fort Sumtera, morat će se boriti ili će ih cijeli svijet označiti kukavicama. Dakle, Konfederacija...«

Scarlett je iskrivila usta, izražavajući dosadu i nestrpljenje.

»Ako još samo jednom kažete >rat<, poći ću kući i zalupiti vratima. Nikad mi nijedna riječ u životu nije toliko dojadila kao >rat<, s iznimkom >secesije<. Tata govori o ratu ujutro, u podne i navečer, a sva gospoda koja mu dolaze u posjet viču o Fort Sumteru i pravima Država i Abeu Lincolnu sve dok mi ne postane toliko dosadno da bih mogla vrištati! A i momci samo o tome govore, o tome i o svojoj staroj vojsci. Ovoga proljeća niti na jednoj zabavi nije bilo nimalo zabavno jer momci ne mogu razgovarati ni o čemu drugom. Jako mi je drago što je Georgia s izdvajanjem čekala do iza Božića jer bi time bile upropaštene i božićne zabave. Ako još jednom kažete >rat<, idem u kuću.«

I mislila je to što je rekla jer više nije mogla otrpjeti bilo kakav razgovor u kojem ona ne bi bila glavnom temom. Ali dok je to govorila ipak se smiješila, svjesno produbljujući jamice na obrazima i mašući dugačkim crnim trepavicama brzinom leptirovih krila. Momci su bili očarani, baš kao što joj je i bila namjera, i odmah pohitali ispričavati joj se jer su joj dosađivali. Zbog njezine nezainteresiranosti nisu ništa manje marili na nju. Štoviše, marili su još više. Rat je bio muški posao, a ne briga dama, pa su njezin stav tumačili upravo kao dokaz njezine ženstvenosti.

Odvukavši ih tako od dosadne teme rata, vratila je pozornost na njihov trenutačni položaj.

»Što je vaša majka rekla na to da ste ponovno izbačeni?«

Momcima kao da je bilo nelagodno prisjećati se stava njihove majke prije tri mjeseca, kad su im na Sveučilištu Virginia postavili zahtjev da se vrate kući.

»Pa«, rekao je Stuart, »još nije imala prigodu bilo što reći. Mi i Tom smo jutros napustili kuću prije nego je ona ustala i Tom se sad izležava tamo u Fontainea, dok smo mi došli ovamo.«

»Zar nije ništa rekla sinoć, kad ste došli kući?«

»Sinoć smo imali sreće. Baš prije nego ćemo mi doći kući, doveden je onaj novi pastuh što ga je mama nabavila prošlog mjeseca u Kentuckyu, i cijela je kuća bila u strci. Velika zvijer — to je veličajan konj, Scarlett; moraš reći svojem tati da ga odmah dođe vidjeti — već je na putu ovamo odgrizao dobar komad svojem konjušaru i zgazio dvojicu maminih crnja koji su pošli dočekati vlak u Jonesborou. I baš prije nego smo mi došli kući, srušio je cijelu staju i napola ubio Strawberrya, mamina starog pastuha. Kad smo stigli kući, mama je bila u staji s punom vrećom šećera, smirujući ga i čineći to itekako dobro. Crnje su visjeli s krovnih greda, izbuljenih očiju, bili su tako prestravljeni, ali mama je govorila konju kao da je čovjek i on joj je jeo iz ruke. Nitko s konjima ne zna kao mama. A kad nas je ugledala, rekla je: »Za Boga miloga, što vas četvorica opet činite kod kuće? Gori ste od egipatskih pošasti!« A onda je konj počeo rzati i uzmicati i ona je rekla: »Izlazite odavde! Zar ne vidite da je nervozan, ovaj moj veliki dragi? S vama četvoricom ću se pozabaviti sutra ujutro!« I tako smo pošli u krevet, a jutros smo ustali prije nego nas je ona dospjela uhvatiti i ostavili Boyda da se s njome pozabavi.«

»Mislite li da će istući Boyda?« Scarlett se, kao ni ostatak okruga, nikako nije mogla naviknuti na način kojim je sitna gospođa Tarleton ugnjetavala svoje odrasle sinove i mlatila ih jahaćim bičem po leđima kad bi to ocijenila prikladnim.

Beatrice Tarleton je bila uposlena žena, imajući na glavi ne samo veliku plantažu pamuka, stotinu crnaca i osmero djece, već i najveće uzgajalište konja u državi. Bila je nagle ćudi i lako bi planula na česte nevolje u koje su četvorica njezinih sinova upa-

dali i, premda nitko nije smio bičem udariti konja ili roba, smatrala je da pokoji udarac s vremena na vrijeme momcima nimalo nije škodio.

»Naravno da neće tući Boyda. Nikad nije tukla Boyda jer je on najstariji, a osim toga je najsitniji u obitelji«, rekao je Stuart, ponosan na svojih metar i devedeset. »Zato smo ga ostavili kući da joj sve objasni. Bogme, majka nas treba prestatu mlatiti! Već nam je devetnaest, a Tomu dvadeset jedna, a ona se ponaša kao da nam je šest.«

»Hoće li vaša majka jahati na novom konju sutra na roštiljadu kod Wilkesa?«

»Ona to želi, ali tata govori da je previše opasan. Osim toga, ni cure joj to neće dozvoliti. Rekle su kako će je natjerati da na barem jednu zabavu pođe kao dama, vozeći se u kočiji.«

»Nadam se da sutra neće kišiti«, rekla je Scarlett. »Već je cijeli tjedan padalo gotovo svakog dana. Nema ničega goreg od roštiljade koja se pretvori u zabavu u zatvorenom.«

»Ah, sutra će biti vedro, i vruće kao u lipnju«, rekao je Stuart. »Pogledaj ovaj zalazak sunca. Nikad crvenijeg nisam vidio. Po zalasku sunca uvijek možeš reći kakvo će vrijeme biti.«

Pogledali su preko beskrajnih jutara svježe preoranih polja pamuka Geralda O'Hare prema crvenom obzoru. Sad kad je sunce u uzbibanom grimizu zalazilo iza brda preko rijeke Flint, toplina travanjskog dana počela je lagano ali osjetno opadati.

Proljeće je ove godine došlo rano, s toplim pljuskovima i naglim pjenušanjem ružičastog cvata bresaka i drijenom koji je kao bijelim zvijezdama prošarao tamnu riječnu baruštinu i daleka brda. S oranjem je već bilo zamalo gotovo i krvava ljepota zalaska sunca obojila je svježe izorane brazde crvene džordžijske ilovače u još crvenije tonove. Vlage gladna zemlja, izokrenuta čekajući sjeme pamuka, u sjenama je uzduž bokova brazda sjala ružičastim sjajem te cinoberom i grimizom i kestenjasto smeđom na njihovim vrhovima. Svježe oličena od opeka sazidana glavna zgrada plantaže činila se poput otoka postavljenog u divlje crveno more, more

povijenih, u spirale i mlade mjesece zaobljenih brazda, odjednom skamenjeno u trenutku kad su se ružičasti vrhovi valova počeli pjeniti. Jer ovdje nije bilo dugih ravnih brazda kakve se mogu vidjeti u poljima žute ilovače u ravnoj središnjoj Georgiji ili u plodnoj crnici obalnih plantaža. Kako bi se bogatu zemlju sačuvalo od ispiranja u riječna korita, valovita brdska područja sjeverne Georgije orana su u milijun krivulja.

Bila je to divlje crvena zemlja, nakon kiša boje krvi, za suša boje ciglene prašine, najbolja zemlja za pamuk na svijetu. Bio je to ugodan krajolik bijelih kuća, krotkih izoranih polja i sporih žutih rijeka, ali krajolik kontrasta, najsjajnijeg sunčeva sjaja i najgušćih sjena. Livade plantaža i milje polja pamuka smiješile su se toplom suncu, spokojno, samodopadno. Na njihovim su se rubovima uzdizale djevičanske šume, mračne i svježije čak i za najvreljih podneva, tajanstvene, pomalo podmukle, u kojima šumeći borovi kao da su staračkom strpljivošću čekali da jedva primjetnim znakovima zaprijetu: »Budite oprezni! Budite oprezni! Jednom smo vas imali. Možemo vas opet uzeti.«

Do ušiju trojke na trijemu dopirao je topot kopita, zvonjava lanaca orme i prodoran, bezbrižan smijeh crnačkih glasova dok su se ratari s mazgama vraćali s polja. Iz unutrašnjosti kuće doplutao je blag glas Scarlettine majke, Ellen O'Hara, dozivajući malu crnu djevojku koja je nosila njezinu košaru s ključevima. Visok djetinji glas je uzvratilo: »Jes, gospojo« i začuo se zvuk koraka u povratku prema pušnici u kojoj će Ellen podijeliti obroke hrane pridošlim radnicima. Čuo se zveket porculana i zvonjava srebra dok je Pork, glavni komornik Tare, postavljao stol za večeru.

Na te su zvukove blizanci shvatili da im je vrijeme poći kući. Ali nije im godilo suočiti se s majkom i stoga su ostali dokoliti na trijemu Tare, očekujući neće li ih Scarlett svakoga časa pozvati na večeru.

»Čuj, Scarlett. Što se tiče sutra«, rekao je Brent. »Samo zato jer nismo bili ovdje i nismo znali za roštiljadu i bal, nema razloga da se sutra do site volje ne naplešemo. Nisi već drugima obećala sve plesove, zar ne?«

»Pa, jesam! Otkud sam znala da ćete svi vi biti kod kuće? Nisam mogla riskirati da ostanem bez pratitelja samo čekajući vas dvojicu.«

»Ti ostati bez pratitelja!« Momci su se gromko nasmijali.

»Čuj, dušo. Meni moraš pokloniti prvi valcer, a Stuu posljednji, i moraš večerati s nama. Sjedit ćemo na stubama kao na posljednjem balu i pozvati Mammy Jincy da nam opet dođe proreći sudbinu.«

»Ne volim proricanja Mammy Jincy. Znae da je prorekla kako ću se udati za džentlmena kao ugljen crne kose i s dugim crnim brkovima, a ja ne volim crnokosu gospodu.«

»Ti voliš crvenokose, zar ne, dušo?« nacerio se Brent. »A sada, hajde, obećaj nam sve te valcere i večeru.«

»Ako obećaš, odat ćemo ti jednu tajnu«, rekao je Stuart.

»Što?« uzvignula je Scarlett, uzbuđena poput malog djeteta čim je to čula.

»Nije li to ono što smo jučer čuli u Atlanti, Stu? Ako jest, znaš da smo obećali nikome ne reći.«

»Pa, gospođica Pitty nam je rekla.«

»Koja gospođica?«

»Znaš, rođakinja Ashleya Wilkesa koja živi u Atlanti, gospođica Pittypat Hamilton... teta Charlesa i Melanie Hamilton.«

»Znam, i budalastiju staru damu nikad u životu nisam susrela.«

»Pa, kad smo jučer bili u Atlanti, čekajući vlak za kući, njezina je kočija došla do postaje i ona izišla iz nje i razgovarala s nama, i rekla nam da će sutra navečer na balu kod Wilkesovih biti objavljene zaruke.«

»Ah, za to znam«, razočarano je rekla Scarlett. »Onaj njezin budalasti nećak Charlie Hamilton i Honey Wilkes. Svi već godinama znaju da će se njih dvoje jednom vjenčati, premda se činilo da on od toga pomalo zazire.«

»Misliš da je budalast?« upitao je Brent. »Prošlog si ga Božića bogme obilato puštala da oblijeće oko tebe.«

»Nisam ga mogla spriječiti«, nezainteresirano je slegnula ramenima Scarlett. »Mislim da je on grozan slabić.«

»Osim toga, neće biti objavljene njegove zaruke«, trijumfalno je rekao Stuart. »Nego Ashleyeve za Charlijevu sestru, gospođicu Melanie.«

Izgled Scarlettina lica nije se promijenio, ali usne su joj pobijele — kao u osobe koja je bez upozorenja primila snažan udarac i koja u prvim trenucima omamljenosti ne shvaća što se dogodilo. Dok je zurila u Stuarta, lice joj je bilo tako mirno da je on, nikad analitičan, povjerovao kako je tek neznatno iznenađena i veoma zainteresirana.

»Gospođica Pitty nam je rekla da ih nisu namjeravali objaviti do sljedeće godine jer se gospođica Melly ne osjeća najbolje; ali sa svim tim pričama o ratu, u obje su obitelji pomislili kako bi im bilo bolje što prije se vjenčati. I tako će zaruke biti objavljene sutra navečer, prije večere. A sada, Scarlett, odali smo ti tajnu i moraš obećati da ćeš večerati s nama.«

»Naravno da hoću«, odsutno je rekla Scarlett.

»I sve one valcere?«

»Sve.«

»Baš si slatka! Kladim se da će ostali momci skakati od bijesa.«

»Neka samo bjesne«, rekao je Brent. »Nas dvojica možemo s njima izići na kraj. Čuj, Scarlett. Sjedni s nama ujutro na roštiljadi.«

»Što?«

Stuart je ponovio svoj zahtjev.

»Naravno.«

Dvojica blizanaca su se pobjednički pogledali, ali ipak donekle iznenađeni. Premda su sebe smatrali Scarlettinim omiljenim pratiocima, nikad prije nisu tako lako postigli zgoditak. Obično bi ih tjerala da mole i preklinju, a ona bi se na to oglušila, odbijajući dati i potvrđan i negativan odgovor, smijući se ako bi se oni mrštili, bivajući sve mirnijom što bi se oni više ljutili. A sada im je ovdje

obećala praktički cijeli sutrašnji dan — sjedala do nje na roštiljadi, sve valcere (a oni će se pobrinuti da se ništa drugo niti ne pleše) i stanku za večeru. Ovo je vrijedilo izbacivanja sa sveučilišta.

Ispunjeni novim poletom zbog svojeg uspjeha još su uvijek odlagali polazak, pričajući o roštiljadi i o balu i o Ashleyu Wilkesu i Melanie Hamilton, prekidajući jedan drugog, smišljajući šale i smijujući im se, otvoreno iščekujući poziv na večeru. Prošlo je nešto vremena prije nego su shvatili da je u međuvremenu Scarlett rekla vrlo malo toga. Ozračje se nekako promijenilo. Kako, to blizanci nisu znali, ali onaj fini sjaj popodneva je nestao. Scarlett kao da je obraćala malo pažnje onome što su govorili, premda je davala ispravne odgovore. Osjećajući nešto što nisu mogli razumjeti, blizanci su još neko vrijeme upirali, a zatim nevoljko ustali, pogledavajući svoje ure.

Sunce je sada već bilo nisko nad svježje uzoranim poljima i visoke šume preko rijeke su se pretvorile u crnkaste obrise. Lastavice su poput strijela prelijetale dvorište, a kokoši, patke i purice su se gegajući, kočoperne i raštrkane vraćale s polja.

Stuart je uzviknuo: »Jeemse!« I nakon kratkog vremena visok crni momak njihovih godina je bez daha dotrčao iza kuće, ravno prema njihovim privezanim konjima. Jeems je bio njihov osobni sluga i, poput njihovih pasa, pratio ih kud god bi išli. On im je u djetinjstvu bio drug u igri, poklonjen blizancima na njihov trinaesti rođendan, da njime sami zapovijedaju. Ugledavši ga, psi Tarletonovih su iz crvene prašine poustajali na noge i ostali tako iščekivati svoje gospodare. Momci su se naklonili, rukovali se i rekli Scarlett da će biti kod Wilkesovih već rano ujutro i čekati je. Zatim su u žurbi sišli na put, uzjahali konje i, praćeni Jeemsom, u galopu krenuli niz aleju cedrova, mašući šeširima i usput joj dovikujući.

Kad su zašli iza zavoja prašnjave ceste koji ih je skrio od pogleda s Tare, Brent je uz šumarak drijena zaustavio svoga konja. Zastao je i Stuart, a tamnopusi momak je pritegnuo svoje uzde par koraka iza njih. Konji su, osjetivši opuštene uzde, spustili glave da se napasu mlade proljetne trave, a strpljivi psi su opet polijegali u

mekanu crnu prašinu, dokono promatrajući kako lastavice kruže kroz sve gušću tamu. Na Brentovu širokom prostodušnom licu se pojavio zbunjen i blago ozlojeđen izraz.

»Čuj«, rekao je. »Zar se tebi nije učinilo da će nas pozvati da ostanemo na večeri?«

»Mislio sam da će to učiniti«, rekao je Stuart. »Cijelo sam vrijeme čekao da to učini, ali nije. Što misliš time?«

»Ne mislim ništa. Samo mi se učinilo da bi to mogla učiniti. Napokon, ovo nam je prvi dan kod kuće, a nije nas odavno vidjela. I imamo joj još mnogo toga reći.«

»Kad smo došli, učinilo mi se da joj je jako drago što nas vidi.«

»I ja sam to pomislio.«

»A onda se, prije nekih pola sata, odjednom utišala, kao da ima glavobolju.«

»Primijetio sam, ali tada na to uopće nisam obraćao pažnju. Što ti misliš, što ju je to povrijedilo?«

»Pojma nemam. Misliš li da smo mi rekli nešto što ju je razbjesnilo?«

»Ne mogu se sjetiti ničega takvoga. Osim toga, kad Scarlett pobjesni, svi to znaju. Ne zadržava to u sebi, poput nekih drugih cura.«

»Da. To je ono što mi se kod nje sviđa. Kad je bijesna, ne hoda uokolo posve hladna i puna mržnje — kaže ti jasno što misli. Ali nešto što smo rekli ili učinili natjeralo ju je da ušuti i odjednom izgleda kao da joj je zlo. Mogao bih se zakleti da joj je bilo drago vidjeti nas kad smo došli i da je planirala pozvati nas na večeru.«

»Ne misliš valjda da je to zato što su nas izbacili?«

»Kvragu, ne! Ne budi blesav. Smijala se od sveg srca kad smo joj za to rekli. Osim toga, Scarlett ništa više od nas ne grije stolicu za knjigom, učeci.«

Brent se okrenuo u sedlu i dozvao crnog slugu.

»Jemse!«

»Gazda?«

»Jesi li ti čuo o čemu smo govorili gospođici Scarlett?«

»Ne, gazda, gospon Brente! Otkle vam to da bih ja špijao bijeli svijet?«

»Špijunirao, zaboga! Pa vi crnje znate sve što se događa. Lažljivče jedan, svojim sam očima vidio kako se motaš u uglu trijema i čučiš uza zid iza grma gardenije. Dakle, jesi li čuo da govorimo išta što bi moglo razbjesniti gospođicu Scarlett — ili je povrijediti?«

Na takvu zamolbu, Jeems je odustao od daljnjeg pretvaranja da nije čuo razgovor i namrštio je svoje crne obrve.

»Ne, gazda, nisam vidio da je itko od vas reko nešto da je naljuti. Meni se pričinilo da joj je bilo milo vidit vas i sigurno ste joj falili i cvrkutala je ko tičica, rec'mo do onda kad ste počeli pričat o tome kako se gazda Ashley i gospojica Melly Hamilton misle vjenčat. Tad je ušutila ko tica kad je soko nadleti.«

Blizanci su pogledali jedan drugoga i kimnuli glavama, ali još uvijek ništa ne shvaćajući.

»Jeems je u pravu. Ali ja još uvijek ne razumijem zašto«, rekao je Stuart. »Moj Bože! Ashley joj nije ništa više od prijatelja. Nije luda za njim. Luda je za nama.«

Brent je potvrdno kimnuo glavom.

»Ali misliš li«, rekao je, »da joj Ashley možda nije rekao o svojoj sutrašnjoj objavi i da je bijesna zato jer nije rekao njoj, svojoj staroj prijateljici, prije nego svima ostalima? Cure dižu veliku prašinu oko toga da prve doznaju za takve stvari.«

»Da, možda. Ali što i ako joj nije rekao da će to biti sutra? To je trebala biti tajna i iznenađenje i čovjek ima pravo šutjeti o vlastitim zarukama, zar ne? Ni mi ne bismo znali da nam teta gospođice Melly nije to otkrila. Ali, Scarlett je morala znati da će on gospođicu Melly jednom oženiti. Pa mi to znamo već godinama. Wilkesovi i Hamiltonovi se oduvijek međusobno žene i udaju. Svi su znali da će je vjerojatno jednoga dana oženiti, baš kao što će se Honey Wilkes udati za brata gospođice Melly, Charlesa.«

»Pa, ja se predajem. Jedino mi je žao što nas nije pozvala na večeru. Kunem se, ne želim ići kući i slušati mamu kako nam spočitava jer su nas izbacili. Kao da je to prvi put.«

»Možda ju je Boyd dosad uspio malo primiriti. Znaš kako je slatkorječiv i prava mala lisica. Znaš da je uvijek uspijeva smiriti.«

»Da, zna on to, ali Boydu za to treba vremena. Mora okolišati dok mamu toliko ne zbuni da se ona napokon preda i kaže mu da čuva glas za svoju odvjatničku karijeru. Ali dosad još nije imao vremena niti za dobar početak. Dakle, kladim se s tobom da je mama još uzbuđena zbog novog konja, toliko da još neće ni shvatiti da smo opet došli kući, sve dok ne sjedne večeras za večeru i ugleda Boyda. I prije nego večera završi, ona će se narogušiti i početi bljuvati vatru. I tek će negdje oko deset sati Boyd imati prigodu reći joj kako nikome od nas nije bilo časno ostati u koledžu nakon što je ravnatelj onako razgovarao s nama dvojicom. I tek oko ponoći će se njezin gnjev uspjeti okrenuti prema ravnatelju i natjerati je da Boyda upita zašto ga nije nastrijelio. Ne, ne možemo kući sve do iza ponoći.«

Dvojica blizanaca su se mračno pogledali. Nimalo se nisu bojali divljih konja, kavage i pucnjave i zgražanja svojih susjeda, ali su umirali od straha kad bi im njihova crvenokosa majka nešto prigovorila i pred onim njezinim jahaćim bičem kojim im je bez ustezanja znala isprašiti hlače.

»Dakle, slušaj«, rekao je Brent. »Pođimo prijeko do Wilkesovih. Ashley i cure će nas rado primiti na večeru.«

Stuartu kao da je bilo pomalo neugodno.

»Ne, nemojmo tamo. Oni će svi biti zaokupljeni pripremama za sutrašnju roštiljadu, a osim toga...«

»Ah, zaboravio sam na to«, požurio je reći Brent. »Ne, nemojmo ići tamo.«

Potjerali su konje i neko vrijeme jahali u tišini, Stuart obraza zažarenih od nepravilike. Sve do prošlog ljeta, Stuart se udvarao Indiji Wilkes, uz odobravanje obiju porodica i cijelog okruga. Okrug je osjećao da bi mirna i pribrana India Wilkes mogla na njega dje-

lovati smirujuće. Ili su se, u svakom slučaju, tome žarko nadali. Stuart bi možda u tome i bio uspio, ali Brent nije bio zadovoljan. Brentu se India sviđala, ali ju je držao strašno običnom i krotkom, i jednostavno se nije mogao u nju zaljubiti kako bi Stuartu činio društvo. To je bilo prvi put da su se interesi blizanaca razlikovali i Brenta je srdila bratova pažnja prema djevojci koja se njemu nije činila nimalo privlačnom.

A tada su prošlog ljeta, na političkom govoru u hrastovu šumarku u Jonesborou, obojica odjednom postali svjesni Scarlett O'Hara. Poznavali su je godinama i još im je od djetinjstva bila omiljena družica u igri jer je znala dobro jahati i penjati se na drveće gotovo jednako vješto kao i oni. Ali sada je, na njihovo čuđenje, izrasla u mladu damu i to najdražesniju na cijelom svijetu.

Po prvi put su primijetili kako joj zelene oči igraju, kako su joj duboke bile rupice na obrazima kad bi se smijala, kako su joj sitne šake i stopala i kako uzak struk ima. Njihove mudre dosjetke tjerale su je u zvonki smijeh i, nadahnuti pomišlju da ih ona smatra pristalim parom, pošteno su nadišli sami sebe.

Bio je to dan za pamćenje u životu blizanaca. Kad bi kasnije o tome razgovarali, uvijek su se čudili kako im je promaklo tu Scarlettinu dražest ranije primijetiti. Nikad nisu došli do pravog odgovora, a taj je bio da je Scarlett toga dana odlučila natjerati ih da to primijete. Ona urođeno nije bila u stanju podnijeti da bilo koji muškarac bude zaljubljen u neku drugu ženu, i sam pogled na Indiu Wilkes i Stuarta na skupu bio je previše za njezinu grabežljivu narav. Ne zadovoljivši se samim Stuartom, stavila je šapu i na Brenta i promišljeno im obojici zavrtjela glavama.

I sad su obojica bili zaljubljeni u nju, a India Wilkes i Letty Munroe iz Lovejoya, kojoj se Brent bezvoljno udvarao, potisnute su daleko u kut njihovih umova. Jedino, što će biti s gubitnikom ukoliko Scarlett napokon prihvati jednoga od njih, to se blizanci uopće nisu pitali. Prijeći će taj most kad do njega dođu. Zasad su bili posve zadovoljni zajedničkim salijetanjem jedne djevojke jer među njima nije bilo ljubomore. Bila je to situacija koja je zaintrigirala susjede i razljutila njihovu majku kojoj se Scarlett nimalo nije sviđala.

»Dobit ćete što ste tražili ako se ta smutljivica odluči za jednoga od vas«, rekla je. »Ili će vas možda obojicu prihvatiti, a onda ćete morati preseliti u Utah, ako vas mormoni prime — u što sumnjam... Brine me jedino da ćete se uskoro obojica početi opijati i biti ljubomorni jedan na drugoga zbog te dvolične male zelenooke ništarije, i da ćete se međusobno poubijati. Ali možda ni to ne bi bilo loše.«

Od tog skupa, Stuartu je bilo neugodno u Indijinoj blizini. Premda mu India nikad ništa nije prigovorila niti mu čak ni pogledom ili gestom dala do znanja da je svjesna njegove naglo prekinute privrženosti. Bila je prevelika dama da bi to učinila. Ali Stuart je uz nju osjećao krivnju i nemir. Znao je da je natjerao Indiju da ga zavoli i bio svjestan da ga još uvijek voli i duboko u srcu osjećao da nije postupio džentlmenski. Još uvijek mu se strašno sviđala i poštovao ju je zbog njezine pribranosti i dobrog odgoja, učenosti i svih izvrsnih odlička koja je posjedovala. Ali, kvragu, bila je tako blijeda i nezanimljiva i uvijek ista, nasuprot Scarlettinoj blistavoj i promjenjivoj dražesti. S Indijom si uvijek znao na čemu si, a kod Scarlett nisi baš nikad bio načistu. Bilo je to dovoljno da muškarca smete, ali imalo je svojih čari.

»Pa, pođimo večerati kod Cadea Calverta. Scarlett je rekla da se Cathleen vratila kući iz Charlestona. Možda će imati nekih novosti o Fort Sumteru koje još nismo čuli.«

»Ne Cathleen. Kladam se s tobom u dva naprama jedan da nije ni znala da je utvrda tamo u luci, a još manje da je puna Jenkija, sve dok ih granatama nismo otud istjerali. Znat će samo za balove na kojima je bila i o momcima s kojima je bila.«

»Pa, zabavno je slušati njezino čavrljanje. A imat ćemo se i gdje skriti dok mama ne pođe spavati.«

»No, kvragu! Cathleen mi se sviđa i zabavna je i volio bih slušati o Carou Rhettu i ostalim ljudima iz Charlestona; ali neka sam proklet ako mogu podnijeti sjediti za još jednom večerom s onom njezinom jenkijevskom maćehom.«

»Ne budi previše strog prema njoj, Stuarde. Ona misli dobro.«

»Nisam strog prema njoj. Žalim je, ali ljudi koje moram žaliti mi se ne sviđaju. I previše petlja uokolo, trudeći se činiti dobra djela i učiniti te da se osjećaš kao kod kuće, a uvijek uspijeva reći i učiniti upravo ono što ne treba. Od nje se uvijek uzrujam! I misli da su južnjaci divlji barbari. Čak je to rekla mami. Boji se južnjaka. Uvijek kad smo tamo, izgleda nasmrt prestrašena. Podsjeća me na žgoljavu kvočku posađenu na stolicu, s onim blagim i sjajnim i bezizražajnim i prestrašenim očima, spremna zalepršati krilima i zakvocati na nečiji najmanji pokret.«

»Dakle, ne možeš je za to kriviti. Ti si taj koji je Cadea nastrijelio u nogu.«

»Ali, bio sam nacvrčan, inače to ne bih učinio«, rekao je Stuart. »A ni Code mi to nikad nije zamjerio. Niti Cathleen ili Raiford ili gospodin Calvert. Samo je ta jenkijevska maćeha drečala i rekla da sam divlji barbar i da pristojni ljudi nisu sigurni u blizini neciviliziranih južnjaka.«

»Pa, ne možeš je za to kriviti. Ona je Jenkijevka i nema baš dobre manire; i, napokon, jesi ga nastrijelio, a on joj je posinak.«

»Ma, kvragu! To nije izgovor da me vrijeđa! I sam si pravi sin svoje majke, a je li ona zamjerila kad je ono tebe Tony Fontaine nastrijelio u nogu? Ne, samo je poslala po starog doktora Fontainea da ranu zavije i pitala ga što se dogodilo s Tonyevim ciljanjem. Rekla je kako je pomislila da mu piće kvari vještinu ciljanja. Sjećaš se kako je to razljutilo Tonya?«

Obojica momaka su prasnuli u smijeh.

»Mama je prava faca!« rekao je Brent, prisno odobravajući. »Kod nje uvijek možeš računati da će ispravno postupiti i ne osramotiti te pred ljudima.«

»Da, ali će nas zato svojim riječima vrlo pouzdano postidjeti pred ocem i curama kad večeras dođemo kući«, mračno je rekao Stuart. »Čuj, Brente. Mislim da ovo znači da ne putujemo u Europu. Znaš da je mama rekla da zaboravimo na putovanje ako nas izbace iz još jednog koledža.«

»Ah, kvragu! Nije nas briga za to, zar ne? Što se to u Europi

ima vidjeti? Kladim se da nam ti stranci nemaju pokazati ništa što već nemamo ovdje u Georgiji. Kladim se da njihovi konji nisu tako brzi ili da su im cure tako lijepe, i prokleta dobro znam da nemaju raženog viskija koji može i primirisati očevom.«

»Ashley Wilkes je rekao da imaju strašno mnogo predstava i glazbe. Ashleyu se Europa sviđjela. Uvijek govori o tome.«

»Pa... znaš kakvi su Wilkesovi. Pomalo su čudni kad su u pitanju glazba i knjige i predstave. Majka kaže da je to zato jer im je djed došao iz Virginije. Kaže da se oni tamo prilično oduševljavaju takvim stvarima.«

»Eto im ih. Daj mi da jašem dobrog konja i neko dobro piće i dobru curu kojoj ću udvarati i lošu curu s kojom ću se zabavljati, a svima ostalima neka njihove Europe... Što nas briga što nećemo ići na putovanje? Zamisli da smo sad u Europi, s ratom pred vratima? Ne bismo se tako skoro mogli vratiti kući. Ja bih radije pošao u rat, nego u Europu.«

»I ja, bilo kad... Čuj, Brente! Znam kamo možemo poći na večeru. Odjašimo preko močvare do Ablea Wyndera i obavijestimo ga da smo se sva četvorica vratili kući i spremni za vježbu.«

»To ti je dobra ideja!« poletno je uskliknuo Brent. »A možemo i poslušati sve novosti o vojsci i otkriti za koju boju odore su se napokon odlučili.«

»Ako je zuav, neka sam proklet ako ću se priključiti odredu. U tim bih se vrecastim crvenim hlačama osjećao poput mlakonje. Meni one izgledaju poput crvenih ženskih gaća od flanela.«

»Je l' vi to oćete ić do gazda Wyndera? Ako oćete, nešte baš puno dobit za večeru«, rekao je Jeems. »Kuvarica im umrla, a novu nisu kupili. Sad kuvaju sami, a crnje kažu da je to najgora klopa u državi.«

»Dobri Bože! Zašto ne kupe novu kuharicu?«

»A otkud para bjelaj sirotnji za kupit crnju? Jedva ak imaju i za hranu.«

U Jeemsovu se glasu osjećalo neskriveno zadovoljstvo. Njegov je društveni status bio siguran jer su Tarletoni posjedovali stotine

crnaca i on je, poput svih robova na velikim plantažama, s visoka gledao male farmere koji su imali tek po nekoliko robova.

»Prebit ću ti kosti zbog toga«, oštro je uzviknuo Stuart. »Ne zovi Ablea Wyndera >bijelom sirotinjom<. Naravno da je siromašan, ali nije smeće; i neka sam proklet ako ću bilo kome, crnom ili bijelom, dopustiti da ga ogovara. Nema boljeg čovjeka u cijelom okrugu. Zašto bi ga inače u odredu izabrali za poručnika?«

»Ja to nikad nisam razabro, gazda«, uzvratilo je Jeems, posve ravnodušan na prijetnje svoga gospodara. »Meni se pričinja da sve ovicire biraju od bogate gospode, a ne od sirotinje iz močvare.«

»On nije sirotinja! Zar ga želiš uspoređivati s pravom bijelom sirotinjom, poput Slatteryevih? Able samo nije bogat. On je mali farmer, ne veliki plantažer, i ako su ga momci odlučili izabrati za poručnika, nijedan crnjo tu nema što bezobrazno govoriti o njemu. Oni u odredu znaju što čine.«

Konjički odred je osnovan prije tri mjeseca, onog istog dana kad se Georgia izdvojila iz Unije, i otad su njegovi novaci zviždali o ratu. Postrojba još uvijek nije bila dobila ime, premda prijedloga nije nedostajalo. Svatko je po tom pitanju imao svoje mišljenje i bio nesklon od njega odstupiti, baš kao što su svi imali svoje zamisli o boji i kroju odora. »Claytonske divlje mačke«, »Gutači vatre«, »Husari sjeverne Georgije«, »Zuavi«, »Kopnene puške« (premda je odred trebao biti naoružan pištoljima, sabljama i *bowie* noževima, a ne puškama), »Claytonski sivi«, »Krvavi gromovnici«, »Opaki i spremni«, sve to je imalo svoje pobornike. Dok se stvar ne razriješi, svatko je postrojbu nazivao odredom i, unatoč napokon izabranom zvučnom imenu, sve do kraja svojeg djelovanja bili su poznati jednostavno kao »Odred«.

Časnike su birali sami pripadnici jer nitko u okrugu nije imao nikakva iskustva, osim nekolicine veterana ratova s Meksikancima i Seminolama. Osim toga, oni u odredu bi se s vođom veteranom izrugivali, ukoliko ga sami ne bi izabrali i vjerovali mu. Svi su voljeli četvoricu Tarletonovih momaka i trojicu Fontaineovih ali su ih, nažalost, odbili izabrati jer su se Tarletonovi prebrzo opijali i bili skloni vragolijama, a Fontaineovi su imali tako naglu, ubilačku ćud.

Za satnika je izabran Ashley Wilkes jer je bio najbolji jahač u okrugu i jer ga se zbog hladne glave smatralo sposobnim za održavanje kakva-takva reda. Natporučnikom je imenovan Raiford Calvert jer su Raifa svi voljeli, a Able Wynder, sin močvarnog traperera, a sam mali farmer, izabran je za poručnika.

Able je bio snalažljiv, ozbiljan div, nepismen ali srčan, stariji od ostalih momaka i jednako dobrog ili lošeg ponašanja u nazočnosti dama. U odredu je bilo malo snobizma. Previše njihovih očeva i djedova se do bogatstva uzdiglo iz klase malih farmera da bi to uzelo maha. K tome, Able je bio najbolji strijelac u odredu, pravi snajperist koji je sa sedamdeset pet metara mogao vjeverici izbiti oko, a i sve je znao o životu pod vedrim nebom, o paljenju vatre po kiši, praćenju tragova životinja i pronalaženju vode. Odred je znao cijeniti te vrijednosti, a časnikom su ga imenovali i jer su ga voljeli. Prema ukazanoj mu se časti ozbiljno odnosio, bez vidljive taštine, kao da se to samo po sebi podrazumijevalo. Ali, ako su njihovi muškarci preko toga prelazili, dame i robovi s plantaža nisu mogli zaboraviti činjenicu da nije rođen kao džentlmen.

U početku se u odred novačilo isključivo sinove plantažera, gospodu, i svaki je čovjek sam sebi priskrbljivao konja, oružje, opremu, odoru i osobnog slugu. Ali u mladom je okrugu bilo malo bogatih plantažera i, kako bi se odred prikladno popunio, bilo je nužno pripadnike unovačiti i među sinovima malih farmera, šumskih lovaca i močvarnih traperera, predradnika na plantažama, pa čak i među siromašnim bijelcima, ako su se imalo uzdizali iznad svoje klase.

Ti su posljednji mladi ljudi, ukoliko do rata dođe, bili jednako željni borbe s Jenkijima kao i njihovi bogatiji susjedi; ali pojavilo se delikatno pitanje novca. Malo je sitnih farmera imalo konje. Svoje su ratarske poslove obavljali s mazgama, a ni njih nisu imali viška, rijetko više od četiri. Čak i da su bile prihvatljive odredu, a to jasno rečeno nisu bile, mazge se nije moglo žrtvovati za odlazak u rat. Što se tiče siromašnih bijelaca, sebe su smatrali bogatima ako bi imali i jednu mazgu. Ljudi iz šume i stanari močvare nisu imali ni konja ni mazgi. Živjeli su isključivo od

proizvoda svoje zemlje i od divljači iz močvare, sklapajući poslove po sustavu robne razmjene i rijetko u godini dana viđajući pet dolara gotovine, i konji i odore su im bili nedostupni. Ali na svoje su siromaštvo bili jednako žestoko ponosni kao plantažeri na svoje bogatstvo i ne bi od svojih bogatih susjeda prihvatili ništa što bi mirisalo na milostinju. I tako, da bi se pošteđjeli osjećaji sviju i odred doveo u punu spremu, Scarlettin otac, John Wilkes, Bick Munroe, Jim Tarleton, Hugh Calvert, zapravo svi veliki plantažeri okruga s iznimkom Angusa MacIntosha, izdvojili su novac za potpuno opremanje odreda, konja i ljudi. Bit je bila u prihvaćanju svih plantažera da plate opremu za svoje sinove i određeni broj ostalih, ali sve je tako dogovoreno da manje bogati pripadnici mogu prihvatiti konje i odore, a da im to ne predstavlja uvredu časti.

Odred se okupljao dvaput tjedno u Jonesborou, kako bi se uvježbavalo i molilo za početak rata. Dogovor o ukupnom broju konja još nije bio u cijelosti ostvaren, ali oni koji su konje imali izvodili su u polju iza zgrade suda ono što su sami zamišljali manevrima konjaništva, podizali su oblake prašine, promuklo galamili i mahali mačevima iz vremena Revolucije, skinutim sa zidova salona. Oni koji dosad još nisu imali konja sjedili su na trijemu pred Bullardovim dućanom i promatrali svoje drugove jahače, žvakali duhan i raspredali duge priče. Ili sudjelovali u streljačkim natjecanjima. Većina južnjaka bila je rođena s oružjem u rukama i životi provedeni u lovu od sviju njih su stvorili dobre strijelce.

Iz plantažnih kuća i močvarnih koliba prikupljen je raznolik asortiman vatrenog oružja. Bilo je tu dugih pušaka za vjeverice koje su bile nove u vrijeme kad su prvi put prijeđene planine Allegheny, starih kremenjača koje su bile u upotrebi 1812., u ratovima protiv Seminola i u Meksiku, pa srebrom optočenih pištolja za dvoboje, džepnih derindžera, lovačkih dvocijevki i lijepih novih engleskih pušaka sa sjajnim kundacima od plemenitog drva.

Vježba bi uvijek završavala u gostionicama Jonesboroa i do sumraka bi izbilo toliko tučnjava da su policajci imali teškoća spriječiti žrtve i prije nego Jenkiji uopće dođu u priliku sukobiti

se s njima. Upravo tijekom jedne od tih kavga Stuart Tarleton je nastrijelio Cadea Calverta, a Tony Fontaine napucao Brenta. Blizanci su u vrijeme osnivanja odreda bili kod kuće, tek izbačeni sa Sveučilišta Virginia, i s puno poleta mu se priključili; ali nakon incidenta s pucnjavom, dva mjeseca kasnije, njihova ih je majka spakirala i poslala na državno sveučilište, uz zapovijed da tamo i ostanu. U odsutnosti im je ljuto nedostajalo uzbuđenje s vježba i držali su da obrazovanje može otići dovraga ako bi samo mogli jahati i galamiti i pucati iz pušaka u društvu svojih prijatelja.

»Dakle, pođimo preko polja do Ablea«, predložio je Brent. »Možemo pregaziti korito rijeke gospodina O'Hare i pašnjak Fontaineovih i učas tamo stići.«

»Nešmo dobit ništa za jest, samo oposuma i zelje«, prosvjedovao je Jeems.

»Ti nećeš dobiti ništa«, nacerio se Stuart. »Jer ideš kući, reći mami da nećemo biti kod kuće za večeru.«

»A ne, neću!« uznemireno je uzviknuo Jeems. »Neću, ne! Samo će me gospoja Beetriss jopet sprašit. Prvo će pitat kako sam pustio da vas opet izbacu. A onda, zašto vas večeras nisam dovejo kući, kako bi mogla vas isprašit. A onda će se izbeljit na mene ko patka na lipanjsku bubu i, dok se ne okreneš, ja ću za sve bit kriv. Ako me ne povedete do gospon Wyndersa, ležat ću svu noć u šumi i možda me uvati paterola, jer mi je draže da me paterolci ispraše, nego gospoja Beetriss kad je takve volje.«

Blizanci su zbunjeno i s indignacijom promatrali odlučnog crnog momka.

»I bit će on toliko blesav i dopustiti patroli da ga uhvati, i tako mami dati još toga o čemu će tjednima pričati. Kunem se, crnje su sve veća gnjavaža. Ponekad pomislim da su abolicionisti ipak došli na pravu zamisao.«

»Pa, ne bi bilo pošteno natjerati Jeemsa da se suoči s onim s čime ne želimo da se suoči. Povest ćemo ga sa sobom. Ali čuj ti, nerazborita crna ludo, ako se počneš razmetati pred Wynderovim crnjama i natukneš im kako mi cijelo vrijeme imamo pečenu kokoš

i šunku, dok oni imaju samo zečeve i oposume, ja... tužit ću te mami. I nećemo te povesti sa sobom u rat.«

»Razmećati? Ja se razmećati pred tim jeftinim crnjama? A ne, gospon, znam ja i bolje. Zar me gospođa Beetris nije učila dobrom ponašanju kao i vas?«

»Nije obavila dobar posao ni s kime od nas trojice«, rekao je Stuart. »Hajde, pođimo.«

Natjerao je svoga velikog crvenog konja da ustukne i zatim ga pomoću mamuza potjerao da s lakoćom preko drvene ograde preskoči u mekano polje plantaže Geralda O'Hare. Brentov konj ga je slijedio, a za njim je krenuo i Jeems, čvrsto se držeći za jabučicu sedla i za grivu. Jeems nije volio preskakati ograde, ali skakao je i preko viših kako bi držao korak sa svojim gospodarima.

Dok su u sve većoj tami odmicali preko crvenih brazda i niz brdo dolje do korita rijeke, Brent je doviknuo svojem bratu:

»Čuj, Stu! Ne čini li se tebi da nas je Scarlett *htjela* pozvati na večeru?«

»Ne prestajem misliti da jest«, viknuo je Stuart. »Što misliš, zašto je...«